

ล่อมคอก ก่อน ร่วงหาย

ดร.วิฑูรย์ สิมะโคติ
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

การ เกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง มักจะสร้างความเสียหายแก่ชีวิต และทรัพย์สินเสมอ

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น จึงสะท้อนให้เห็น “ความบกพร่อง” ของฝ่ายบริหารจัดการทุกระดับ

การสร้างเสริมความปลอดภัยในโรงงาน หรือสถานประกอบการจึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” เช่นเดียวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม

แนวคิดอีกด้านหนึ่งของ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” (Sustainable Development) ก็คือหลักการ “ล่อมคอกก่อนร่วงหาย”

เรื่องนี้ได้ถูกกล่าวถึงใน “ปฏิญญาริโอ” (Rio Declaration) จากการประชุม Earth Summit ในปี พ.ศ.2533 (ค.ศ.1992) ซึ่งได้มีการประชุมกันเป็น “ปฏิญญา Rio+20” เมื่อเร็วๆ นี้ เพื่อทบทวนแนวความคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ที่ประกาศไปเมื่อ 20 ปีที่แล้ว

โดยหลักการนี้กล่าวว่า ภายใต้ความไม่แน่นอนอย่างใหญ่หลวงในการคาดการณ์ความเสียหายที่เกิดกับสิ่งแวดล้อมนั้น แนวทางเฝ้าระวังที่ดีที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การยกเลิกนโยบาย หรือปฏิบัติการที่อาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่ยั่งยืน หรือที่มีผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

หลักการ “ล่อมคอกก่อนร่วงหาย” แบ่งออกเป็น “หลักการพื้นฐาน 6 ประการ” ได้แก่

1. **การคาดการณ์เชิงป้องกัน:** มาตรการป้องกันควรถูกใช้ก่อนการพิสูจน์ทราบทางวิทยาศาสตร์ เพราะความล่าช้าอาจจะนำไปสู่ความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงขึ้น
2. **การป้องกันสำหรับระบบนิเวศ:** ควรมีการกำหนดแนวทางหรือวิธีป้องกันความผิดพลาด (Margin of Error) เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม
3. **ระดับความผิดพลาด:** ควรกำหนดขนาดของความผิดพลาดที่สามารถยอมรับได้ขึ้นกับระดับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น
4. **หน้าที่ความรับผิดชอบ:** สำหรับผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสมดุลของสิ่งแวดล้อมจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการกระทำดังกล่าว
5. **การส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม:** จะต้องสร้างวัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติในการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. **การชดเชยค่าเสียหายแก่ระบบนิเวศ:** ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม หรือแก่ผู้อื่น จะต้องชดเชยความเสียหายต่างๆ

แก่ผู้ได้รับผลกระทบ โดยปัจจุบันมีพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ปีพ.ศ.2535 ได้ระบุหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปล่อยมลพิษ รวมถึงการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมด้วย

คำถามที่ว่า “ทำไมเราซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องใส่ใจกับสิ่งแวดล้อมด้วย ในเมื่อต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการธุรกิจให้มีกำไรก็เป็นภาระที่หนักอึ้งอยู่แล้ว”

คำตอบขั้นพื้นฐานที่สุดก็คือ “เพื่อความอยู่รอด” หากเราไม่มีอากาศสะอาดที่ใช้หายใจ ไม่มีน้ำสะอาดที่ดื่ม หรือไม่มีวัสดุทางธรรมชาติที่ใช้ผลิตปัจจัยสี่แล้ว ก็คงไม่เหลือธุรกิจ ไม่เหลือเศรษฐกิจ และไม่เหลืออะไรเลยทั้งสิ้น

คำตอบที่เหนือขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ก็คือ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบและพลังงานที่ป้อนเข้าสู่โรงงานในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด

และคำตอบที่สำคัญที่สุดก็คือ คุณค่าทางสังคมที่มนุษย์ต้องทำให้สิ่งแวดล้อมสะอาดและยั่งยืน

วันนี้ ผู้คนจ่ายเงินมากขึ้นสำหรับบ้านที่ติดตั้งตัวกรองอากาศ หรือผู้คนเดินทางรอบโลกเพื่อดูสถานที่มหัศจรรย์สวยงาม หรือผู้คนไปเที่ยวทะเลเพื่อเล่น หรือนอนบนชายหาดที่สะอาด ไม่ว่าคุณเหล่านั้นจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม เกือบทุกคนก็คือนักสิ่งแวดล้อมและพวกเขาคือลูกค้าของธุรกิจอุตสาหกรรมแทบทั้งสิ้น

ในส่วนของภาครัฐนั้น แม้จะได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่กฎหมายหลายฉบับก็อยู่ระหว่างการร่างและพิจารณาเพื่อขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไปสู่ความยั่งยืน หากภาคอุตสาหกรรมไม่ทำอะไรเลย กฎหมายที่บังคับใช้ก็จะทวีจำนวนและจะขยายขอบเขตการควบคุมที่เข้มงวดมากขึ้น ตั้งแต่เกิดกรณีการฟ้องร้องที่มาตาฟูด สถานประกอบการหลายแห่งคงรู้สึกร้อนๆ หนาวๆ จากแรงกดดันของภาคชุมชนและสังคมในเรื่องมลพิษและสิ่งแวดล้อม ทุกวันนี้ ต้นทุนที่เกิดจากทรัพยากรที่ใช้เพื่อการผลิตและการกำจัดเศษซากที่เหลือทิ้งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากความขาดแคลนและภาษีสิ่งแวดล้อม

การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในวันนี้ อาจจะมีต้นทุนค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ผลตอบแทนในระยะยาวโดยเฉพาะภาพลักษณ์ สิ่งที่ได้จากผู้บริโภคและสังคมจะเกินคุ้มครับผม !